

ԽՈՐԱՑՐԵՔ ՁԵՐ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԸ

Շրջակա միջավայրի բաղադրիչների պահպանության և բարելավման առանձնահատկությունները

Շրջակա միջավայրի պահպանումը մարդկության առջև ծառացած կարևոր խնդիր է: Դրա թերևս, ամենակարևոր և առաջնահերթ նպատակն է, որի ձեռքբերումից է կախված մեր քաղաքակրթության և մոլորակի վրա բոլոր կենդանի օրյեկտների գոյությունը: Շրջակա միջավայրը ներառում է Երկրի կյանքի բոլոր հայրնի ձևերը և դրանց ապրելավայրերը: Այն միլիարդավոր տարիների զարգացման արդյունք է և իրենից ներկայացնում է փոխկապակցված բաղադրիչների բարդ համակարգ: Սակայն այսօր, աննախադեպ մարդածին ազդեցության դարաշրջանում՝ այս համակարգը վրանգի տակ է: Ինչո՞ւ է շրջակա միջավայրի պահպանումն այդքան կարևոր մեր և ապագա սերունդների համար:

Եկեք պարզենք այն:

Շրջակա միջավայրը Երկրի վրա կյանքի հիմքն է:

Ամենակարևոր հանգամանքը, թե մենք ինչու պետք է բոլոր ջանքերը գործադրենք շրջակա միջավայրի պահպանելու համար, դա նրա անփոխարինելի դերն է մեր մոլորակի վրա կյանքի գոյատևման գործում: Շրջակա միջավայրն ապահովում է բոլոր անհրաժեշտ պայմանները կենդանի օրգանիզմների գոյության համար՝ թթվածին շնչառության համար, սնունդ, քաղցրահամ ջուր, բերրի հող և շատ ավելին: Այն բնակության վայր է միլիոնավոր բույսերի, կենդանիների և միկրոօրգանիզմների տեսակների համար, որոնցից յուրաքանչյուրը իր տեղն ու դերն ունի մոլորակի էկոհամակարգում: Բոլոր տեսակները միմյանց հետ կապված են սննդի բարդ շղթաներով: Նույնիսկ մեկ օղակի անհետացումը կարող է հանգեցնել անկանխաբերելի հետևանքների ողջ համակարգի համար: Օրինակ, մեղունների նման փոշոտիչների համակեցության նվազումը կարող է աղետալի ազդեցություն ունենալ սննդի բազմաթիվ տեսակների արտադրության վրա, արևադարձային

անստանդարտ հասկացումները մոլորակին զրկում է իր «թոքերից»:

Այսպիսով, շրջակա միջավայրը պարզապես հասկացություն չէ, այլ Երկրի բնականոն կյանքի կայունության երաշխիքը:

Շրջակա միջավայրի մեկ այլ կարևոր գործառույթն է մոլորակի կլիմայի կարգավորումը: Այն գործում է որպես հսկա բնական զրիչ՝ կայունացնելով մթնոլորտի գազային բաղադրությունը: Այս է պարզապես, որ անստանդարտ ոչնչացումը և էկոհամակարգերի դեգրադացումը հանգեցնում են հակառակ էֆեկտի՝ կուրակված ածխածնի արտանետումը մթնոլորտ: Այն խորացնում է ջերմոցային էֆեկտը և հանգեցնում գլոբալ տաքացմանը:

Պահպանելով շրջակա միջավայրը՝ մարդկությունը օգնում է Երկիր մոլորակին պահպանելու կլիմայական հավասարակշռությունը և մեղմացնելու արդեն տեղի ունեցող փոփոխությունների հետևանքները:

Անստանդարտ միջավայրի փրկված անստանդարտ յուրաքանչյուր հեկտար իր ներդրումն ունի կլիմայի կայունացման գործում և յուրաքանչյուր ավելված ճահիճ մեզ ավելի է մոտեցնում կլիմայական աղետին:

Շրջակա միջավայրի պահպանումը ոչ միայն էկոլոգիական, այլև տնտեսական ու սոցիալական հրամայական է: Բնությունը մեզ տրամադրում է անթիվ պաշարներ և էկոհամակարգային ծառայություններ (այս թեմաներին ավելի մանրամասն կանդրադառնանք հաջորդ դասերին), որոնցից ուղղակիորեն կախված է բոլորիս բարեկեցությունն ու առողջությունը:

Պահպանելով շրջակա միջավայրը մենք նաև ապագա սերունդներին ենք փոխանցում առողջության և բարեկեցության այս անգին պաշարը:

Բոլոր կենդանի էակները Երկրի վրա գոյության և բարգավաճման իրավունք ունեն: Մարդկությունը իրավունք չունի որոշելու նրանց ճակատագիրը: Պետք է սովորել ապրել բնության հետ ներդաշնակ՝ հարգելով նրա օրենքներն ու սահմանները: Միայն այս կերպ մարդը կարող է ապահովել շրջակա միջավայրի բոլոր բաղադրիչների պահպանությունը:

Մթնոլորտի պահպանությունը

Կենդանի օրգանիզմները կարող են ապրել առանց սննդի մի քանի օր կամ շաբաթ, բայց առանց օդի նրանք չեն կարող գոյատևել նույնիսկ մի քանի թույլ:

Մթնոլորտը Երկրի գազային թաղանթն է՝ օդը: Թեև այն կազմում է մեր մոլորակի զանգվածի ընդամենը մեկ միլիոներորդ մասը, բայց դրանով են հիմնականում պայմանավորված Երկրի վրա տեղի ունեցող բոլոր բնական երևույթները:

Մթնոլորտի աշխարանքի շնորհիվ են ջրի, ջերմության և օվկիանոսային հոսանքների շրջապտույտը, անձրևն ու ձյունը, գետերի, լճերի և այլ ջրային տարածքների գոյությունը, բուսական ու կենդանական աշխարհի կյանքը: Մթնոլորտը թռչունների և միջատների մեծ մասի ապրելավայրն է: Այստեղ ապրում, բազմանում և տարածվում են նաև բազմաթիվ վիրուսներ և մանրէներ:

Փորձե՛ք պատկերացնել թե՛ ինչպիսին կլինեք Երկիր մոլորակը առանց մթնոլորտի:

Մարդու տնտեսական գործունեության բոլոր դրսևորումներում մթնոլորտն և՛ գործիք է և՛ միջոց (շարժիչներ, տրանսպորտային միջոցներ, արտադրական գործընթացներ և այլն): Երկրի մակերևույթի վրա ընթացող ֆիզիկական և քիմիական գործընթացներում մշտապես առկա է մթնոլորտի մասնակցությունը (ապարների հողմահարում, հողաշերտի և դրանում առկա օրգանական մնացորդների քայքայում և այլն):

Երկրի օդային ավազանի աղտոտումը շատ արագ իր հետևանքներն է թողնում շրջակա միջավայրի մյուս բաղադրիչների վրա: Մթնոլորտ արտանետված նյութերը հետ որսալ անհնարին է, ոստի արտանետումները պետք է կանխվեն իրենց առաջացման փուլում: Արտադրական գործընթացների, նախագծային աշխարանքների ելակետային փուլը անհրաժեշտ է սկսել մթնոլորտի պահպանության հարցերից: Պետք է մշակվեն և ստեղծվեն անթափոն արտադրական գործընթացներ, որտեղ առաջացած ամեն մի թափոն պետք է դառնա հումք՝ նոր արտադրական գործընթացի համար: Մթնոլորտը աղտոտվում է ոչ միայն թունավոր արտանետումներով, այլև հսկայական

քանակի հասնող ջերմության և խոնավության արտաներումներից (օրինակ՝ ջերմաէլեկտրակայանների հովացման համակարգերը): Ջերմային աղբյուրման այս ձևը բնորոշ է խոշոր քաղաքներին և արդյունաբերական կենտրոններին: Արտաներումներից առաջացող վնասի նվազեցման գործում խիստ կարևորվում է տվյալ տարածքի քամիների վարդը, այսինքն արտաներումների տարածման հնարավոր ուղղությունների իմացությունը:

Մթնոլորտի պահպանման կարևոր գործոն է ավրոմեքենաներից արտաներվող գազերում թունավոր նյութերի պարունակության նվազեցումը: Ժամանակակից ավրոմեքենաների խլացուցիչները լիցքավորված են շարժիչից արտաներվող գազերը կլանող ֆիլտրերով և նվազագույնի են հասցնում մեքենաների արտաներումներից եկող վրանգը: Էլեկտրոմոբիլների մասսայական տարածումը ավրոմոբիլային արտաներումների խնդիրը աստիճանաբար դուրս կմղի մթնոլորտի պահպանման գլխավոր հարցերի շարքից: Դրա հետ կնվազի տրանսպորտային միջոցներից եկող աղմուկը, որը նույնպես մթնոլորտի պահպանության խնդիր է:

Ավիացիան նույնպես օդի աղբյուրման աղբյուրներից է, ընդ որում նաև մթնոլորտի ավելի բարձր մասերում, բայց ամենից շատ արտաներումներ դիտվում են օդանավակայաններում՝ ինքնաթիռների թռիչքի պատրաստվելու և վայրէջքի ընթացքում: Այդ ժամանակ աղմուկը և արտաներվող գազերի քանակը զգալիորեն աճում են: Այդ պատճառով ձգտում են կրճատել ինքնաթիռների շարժիչների գեյնի վրա աշխատելու ժամանակը, իսկ օդանավակայանները հիմնականում տեղաբաշխվում են բնակավայրերից հեռու: Մթնոլորտի պահպանության կարևոր նախապայման է դրա վիճակի մշտական հսկողությունը: Ներկայումս մեծ կիրառում ունեն տարածքի օդային ավազանի վերահսկման ավրոմայր համակարգերը, որոնց օգնությամբ հնարավոր է դառնում ստանալ ոչ միայն աղբյուրող գազերի քանակի և տեսակների, այլ և աղբյուրումների ժամային բնութագրերը: Նման տվյալները հնարավորություն են տալիս մշակելու մթնոլորտի պահպանման գործնական ծրագրեր:

Մթնոլորտի աղբյուրման նվազեցման արդյունավետ միջոցներից է կանաչապատ տարածքների պահպանումն և ընդարձակումը: